13-10-2020

संस्कृतसामान्यम् । उपशास्त्री I

अनिवार्य प्रश्नपत्रम् ।

हिन्दीभाषायां अनुवादं कुरुत ।

राष्ट्रस्य जनाः मुख्यतः यां भाषां वदन्ति सा एव राष्ट्रभाषा भवति । हिन्दी अस्माकं राष्ट्रभाषा अस्ति । अस्यां भाषायां भारतस्य अधिकतमा जनाः वार्तालापं कुर्वन्ति । इयं हि सुबोधा, सरला च भाषा अस्ति । अस्याः लिपिः अतीव वैज्ञानिका अस्ति । अस्याः साहित्यम् अतिसमृद्धमस्ति । इदानीं अहरहः अस्याः उन्नतिः भवति । अस्यामेव सूर-कबीर-तुलसी-प्रसाद-पंत-महादेवी आदयः प्रमुखाः कवयः विराजन्ते । अस्याः उन्नतिः एव राष्ट्रस्य उन्नतिमूलमस्ति । अस्याः भाषायाः जननी संस्कृतभाषा अस्ति । अतः अस्माभिः सदा अस्याः भाषायाः उन्नत्यै यत्नः करणीयः ।

13-10-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा, (स० प्राचार्यः)

रा० उ० सं० महावि० सुखसेना, पूर्णियाँ ।

[illegible]

13-10-2020

अष्टाध्यायी ॥

स्वसिद्धिं कुरुत ।

शिवच्छाया

शिव + छाया अस्मिन् स्थितौ छे च सूत्रेण वकारोत्तरवर्ती ह्रस्व अकारे तुक् आगमः

शिव तुक् (त्) छाया । शिव त् छाया ।

आद्यन्तौ टकितौ सूत्रेण तुक् (त्) वकारस्य अन्तावयवः अस्ति । शिव त् छाया ।

स्तोः श्चुना श्चुः सूत्रस्य असिद्धत्वात् झलां जश् झशि सूत्रेण तकार स्थाने दकारादेशः → शिव द् छाया ।

खरि च सूत्रस्य असिद्धत्वात् स्तोः श्चुना श्चुः सूत्रेण दकारस्थाने जकारादेशः → शिव ज् छाया । खरि च सूत्रेण जकारस्य चकारः भूत्वा → शिव च् छाया ।

शिवच्छाया रूपं निष्पन्नम् ।

13-10-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा (स० प्राचार्य)
रा० उ० सं० महावि० सुरवंसेना, पूर्णियाँ

शास्त्री 13-10-2020

साहित्यम् ।

छन्दविचारः ।

प्रश्नः→ छन्दनिर्णयं कुरुत ।

"अयि कठोर यशः किल ते प्रियं
किमयशो ननु घोरमतः परम् ।
किमभवद्विपने हरिणीदृशः
कथय नाथ कथं बत मन्यसे ॥"

उत्तरम् → पद्यस्य प्रथमचरणे यगणादिनिर्णयः →

अयि कठोर यशः किल ते प्रियम् ।

I I I	S I I	S I I	S I S
नगण	भगण	भगण	रगण

पद्ये प्रत्येके चरणे द्वादश अक्षराः सन्ति ।
चरणस्य चतुर्थम्, सप्तमम्, दशमम् तथा द्वादशतम् अक्षरः गुरुः अस्ति, शिष्टः लघुः । अतएवात्र द्रुतविलम्बित छन्दः अस्ति । तल्लक्षणमस्ति →

"द्रुतविलम्बितमाह नभौ भरौ ।"
पादान्ते यतिः भवति ।

13-10-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा, (स० प्राचार्यः)
रा० उ० सं० महावि० सुखसेना, पूर्णियाँ ।